

Juryrapport Het Rode Oor 2022

1) *Honger* - Meredith Van Hove (Tülin)

Tijdens de eerste juryronde kon het verhaal *Honger* de meeste juryleden smaken (no pun intended). Vanuit de modernisering van een originele inspiratiebron beschrijft de auteur de passionele verwickelingen van twee personages. In een eerste lezing was de jury nieuwsgierig op welke personages de auteur precies alludeert. Slechts een jurylid was bekend met het *xianxia*-genre en de zinspeling naar het Chinese boek *Mo Dao Zu Shi*. Toch bleef de jury tijdens de eerste ronde bijna unaniem begeistert door de sfeer en de tijdloze setting die het verhaal oproept. Bovendien kon de auteur de alsmaar groeiende anticipatie goed vatten en vasthouden. De lust en de honger was groot, en dat was te lezen: 'Lippen breken, onze kussen te veel. Misschien hebben wij nooit eerder gegeten.' Er zit schoonheid in het taalgebruik en in de details – 'Je haar dat krult als het nat wordt, de lijn van je nek als je voor me zit,...' – en het ritme van de tekst zorgt voor een zekere haastigheid die goed bij de honger naar de ander past. De spitsvondige zinsconstructies zorgen vaak voor een sterke cadans, dat helaas enkele keren ineensluit, vooral wanneer de abstractie te overweldigend wordt: 'Ik moet eruitzien als chaos, als entropie, een uiteenvallen van alle fysische systemen.' Ook op woordniveau had het detail 'lichamen die zich *naar* elkaar vormen' (begin) vs 'lichamen die zich *tegen* elkaar vormen' (einde) cyclisch sterker geweest als hier voor de herhaling 'naar elkaar vormen' was gekozen.

2) *Transformatie* - Birsen Uçar (Tülin)

Transformatie zette niet enkel de zintuigen maar ook de meningen op scherp. Al tijdens de eerste juryronde was het duidelijk dat er voor- en tegenstanders waren voor deze tekst. Twee juryleden gaven *Transformatie* tijdens de eerste bijeenkomst immers het maximum aantal punten. Het ene jurylid prees de literaire kwaliteiten en verwees liefdevol naar *Zwellend fruit* van Peter Verhelst. Een ander jurylid stipte enkele prachtige zinnen aan: 'Een hommel droogde zijn dons in de holte van je buik.' Hoewel het hier om een tekst van een bijzonder soort zachtheid gaat, geschreven in een rijke sferische beeldtaal, kon de tekst niet alle juryleden unaniem bekoren. Tijdens de tweede juryronde was de liefde bij het ene jurylid zelfs ietwat bekoeld. Toch wekt de flexibele vorm van de tekst de nieuwsgierigheid op. De jury is benieuwd naar hoe deze tekst zich muzikaal zal vertalen en hoe mooi dat zal klinken: het zoemen van lijven, roodborstjes die zingen als kletterende steentjes.

3) Klare Lijn - Lauralouise-Hendrix (Jacques)

‘Mijn lijf schreeuwt maar hij praat zacht’ – contrasterende openingszin waarmee Lauralouise Hendrix (geïnspireerd door het klassieke Kuifje-album ‘Mannen op de maan’) met één zorgvuldige streek de karakters in haar kortverhaal ‘Klare lijn’ tekent. Over de motieven van de hoofdpersoon geen misverstand mogelijk: het is louter lust die om vervulling vraagt en die al in een vroeg stadium als het ware wordt uitgeschreeuwd (‘Ik wil de binnenkant van zijn polsen likken’). Over de man die dit verlangen aanjaagt alsmede over het decor waarin hij zich bevindt, blijft de auteur vaag. Is het een sterrenkundige in zijn studio waarin de hoofdpersoon verwijzingen ziet en hoort naar het werk van Kuifje-tekenaar Hergé? Of is het Hergé zelf die uiteindelijk zal toegeven aan de lustgevoelens van zijn bezoeker? Althans één jurylid herkende deze mogelijkheid en beoordeelde ‘Klare lijn’ met het hoogste puntenaantal, ‘niet in het minst ook door de fraai geformuleerde astronomische intermezzo’s die in dit verhaal een verrassend erotisch gewicht krijgen’. Zijn enthousiasme was in het eerste jury-overleg genoeg voor een ‘wild card’, maar bleek in het tweede overleg ongedeeld. Een meerderheid van de jury zag in ‘Klare lijn’ geen uitschieter. Twee juryleden wezen erop dat, door de twist die de auteur heeft bedacht, ‘het verhaal stopt nog voor de erotiek goed en wel begint’.

4) *Zij haatte omdat zij heersen wilde* - Mira Sys (Yael)

Eén kernwoord kwam telkens terug tijdens de besprekingen van *Zij haatte omdat zij heersen wilde*: ‘het verhaal’. Als een van de enigen heeft Mira Sys in achthonderd woorden een vol narratief weten te creëren waarin het erotische bijdraagt aan de vorm en de vorm aan het erotische. Om in het beperkte medium van een kortverhaal personages tot leven laten komen – met een wil, een doel, obstakels en teleurstellingen – is een indrukwekkende prestatie.

In *Zij haatte omdat zij heersen wilde* onderzoekt Mira Sys verwarring, wil en onwil, lust en grenzen vanuit het standpunt van een jong meisje. Het verhaal roept ongemak op en dwingt de lezer bij dat ongemak te blijven en vragen te stellen over de oorsprong ervan. Wat laten we toe als toeschouwers en wat wijzen we af? De erotiek vindt plaats binnen dat ongemak – de jonge leeftijd van de personages, de fixatie op Lilith, de proxy-aanraking van haar broer: ‘[Hij] pakte de randen van mijn onderbroekje vast en trok het wat onhandig onder mijn rokje vandaan, over mijn knieën. Ik voelde me net als bij de dokter.’ En: ‘Zijn tong voelde heerlijk warm, aaide langzaam mijn binnenkant. Het kriebelde in mijn buik. Hij moest nu blijven glibberen. Niet meer weggaan.’ De protagonist wordt niet geseksualiseerd vanuit de blik van een ander: haar seksualiteit – haar verwarring en lust en hoe die twee bijeenkomen – mag bestaan van binnenuit. Wij kunnen er als lezers niet aan ontsnappen, een feit dat bij de jury een levendige discussie opleverde over moraliteit en positionaliteit. Sys schrijft schrijnend eerlijk over het lichaam en de grenzen ervan, en over hoe lust op een jonge leeftijd vorm kan krijgen: ongeregeld en tegen wil en onwil in.

Af en toe leidde de eerlijkheid en intimiteit van het hoofdpersonage tot een versimpeling van taal waar de jury juist verdieping zocht. Hoewel Sys’ stijl werkt, was de jury het erover eens dat een groter contrast in ritme en vorm (zinsopbouw, meer complexiteit in interne reflectie) het verhaal sterker zou hebben gemaakt. Wel vond de jury het einde sterk: hoe het begin erin echoot, en hoe wij als lezer in het verlengde van de personages, die niet meer zijn wie ze eerst waren, zijn mee veranderd.

5) *De Overtocht* - Bert Lesaffer (Marte)

Bert Lesaffers keuze voor James Camerons romantische klassieker uit 1997 als bronmateriaal voor zijn verhaal 'De Overtocht' kan zowel moedig als clichématig worden genoemd. Clichématig omdat het verhaal van de beroemdste scheepsramp in de geschiedenis natuurlijk al erg vaak als inspiratie diende voor romantische en erotische spin-offs, maar moedig om dezelfde reden, want hoe de lezer nog te verrassen met personages die die al zo vaak in een hernieuwde romantische setting is tegengekomen? Die twijfel bleek nergens voor nodig. 'De Overtocht' is een charmant staaltje *shipping*.

En bovendien een prachtig verhaal, niet in de laatste plaats omdat het uitnodigt tot herlezen. Na de eerste lezing vraagt de lezer zich af: heb ik het echt begrepen? Was die andere persoon nou...? En de hoofdpersoon is dus...? Tegelijkertijd zit daar een zwakke plek van dit verhaal. Waar de beroemde Titanic ten onder ging door een aanvaring met een ijsberg, zo heeft 'De overtocht' in zekere zin een aanvaring met zichzelf. De auteur heeft misschien wel geprobeerd té veel te doen, met taalgebruik dat over het geheel aan de zware kant was en hier en daar nodeloos omslachtig was. Dat schiep afstand tot hoofdpersonages, die juist 'door de gangen hollen en giechelen als schoolmeisjes'. Toch concludeert de jury: Bert Lesaffer is in zijn opzet geslaagd, chapeau.

6) De Onderhandeling - Dries Moons (Jacques)

Dries Moons kiest in 'De onderhandeling' voor een uiterst origineel hoofdpersonage. Dat hij daar de lezer in eerste instantie naar laat gissen, verhoogt alleszins de spanning. Met het subtiel strooien van aanwijzingen wordt de inzet van dit kortverhaal gaandeweg ontsluit. De verteller is het allereerste slachtoffer van 'Jaws'. Ze spreekt de filmhaai aan ('Beste Bruce') met het voorstel om de zaken nu eens heel anders aan te pakken. Nee, ze wil niet langer zijn eerste slachtoffer zijn. En ja, daar stelt ze iets tegenover: een erotische overgave. Seks met een haai? Moons legt gedetailleerd de mogelijkheden en verlangens op tafel ('Ik stel me voor dat je met je kaken over mijn schouders richting mijn borsten graait') en maakt kleine knipogen naar de originele film ('Ik heb het vermoeden dat je soms opduikt zonder enige intentie tot verdere actie'). 'De onderhandeling' werd in de voorronde door drie van de vijf juryleden hoog gewaardeerd (tweemaal het maximum puntenaantal). In het tweede overleg kwam niettemin een belangrijk kritiekpunt naar voren. Moons schetst weliswaar een sterk vrouwelijk karakter dat de touwtjes stevig in handen wil houden ('Ik bepaal waar en hoe ver we gaan'), maar kiest soms woorden die haar geloofwaardigheid ondergraven. Eén jurylid wees er op overtuigende wijze op dat de gedetailleerde beschrijvingen van het eigen lichaam ('kleine stijve tepels', 'gezwollen lippen') amper aannemelijk zijn uit de mond van het hoofdpersonage en, verstorend, het gevoel geven van een derde personage dat observeert en beschrijft.

7) Ongewerveld - Jorik Amit Galama => Juryprijs (Marte)

Jorik Amit Galama liet zich tijdens het schrijven van 'Ongewerveld' inspireren door Iceblinks 'Whence of the wince', een nummer dat al even huiverend aandoet als 'Ongewerveld' leest. Over de vraag of dat verhaal een plekje verdiende in de finale, hoefde de jury niet lang te discussiëren. 'Ongewerveld' is namelijk veel: het is intiem, kwetsbaar en lichamelijk tot in elke komma. Stuk voor stuk ingrediënten voor weergaloze erotiek.

'Ongewerveld' laat zien dat een erotische ervaring ook kan zitten in pijn, verdriet en kwetsbaarheid. Het verhaal is ook nog eens geschreven met de pen van een schrijver die weet waar die mee bezig is. Zo gaat Galama behendig om met de spanning die de juiste zinsopbouw bij de lezer kan teweegbrengen. Een voorbeeld van zo'n zin die boordevol literair talent zit: 'Sinds de man met de korenslang – hij liet me een video zien van een terrarium gevuld met plastic orchideeën en haalde een stuk slangenhuid uit zijn portemonnee – me bloedend achterliet onder de douche (ik wou dat ik dit grappig kon zeggen), ben ik niet meer aangeraakt.'

Hier en daar lijkt de schrijver zich wel af te vragen of de lezer de thematiek van genderdysforie misschien over het hoofd ziet. Dat leidt tot zinnen die nodeloos uitleggerig zijn, zoals: 'Terwijl ik mijn gender nog maar moeilijk kan definiëren, is hen begonnen de hormoonbalans te verschuiven.' In de ogen van de jury waren zulke expliciteringen niet nodig. 'Ongewerveld' staat al als een huis en als een lichaam dat zich kwetsbaar durft te tonen. Met 'Ongewerveld' schreef Jorik Amit Galama, althans wat de jury betreft, dan ook de beste inzending van Het Rode Oor in 2022.

8) *Stemvorken* - Leonore Spee (Yael)

In Leonore Spee's *Stemvorken* – geïnspireerd op de titel van een roman van A.F. Th. van der Heijden – vond de jury een prachtig coming of age-verhaal. Aan de ene kant wordt de lezer meegenomen in een subtiele, intieme reflectie op adolescentie en seksualiteit; aan de andere kant wordt de erotiek van het verhaal langzaam onthuld als ontdekking, als schaamte, als *geheim*. De ontdekking en vervolgens de fixatie op het idee van 'stemvorken' wordt in het verhaal eerst uitgelicht als een opgevangen glimp op een scherm, daarna als een verborgen bezit op de 'kindercomputer', nog later als afwijzing en als een onwaarheid die toch als waarheid blijft voelen. Het telkens willen delen van het 'geheim' als een *wil* (dat vrouwen zo seks zouden kunnen hebben), en het voortdurende antwoord ('dat bestaat niet') creëert een sympathieke frustratie die nagalmt bij de lezer.

De erotiek zelf blijft vrij licht op taalniveau, '(...) *in elkaar gehaakte benen, hun onderlichamen als stemvorken, happend naar het bolletje aan elkaars uiteinde (...)*', maar de erotische spanning is juist ergens anders te vinden. Het is het willen en niet kunnen krijgen wat het verhaal erotisch maakt, de wil om een ervaring te delen die als een onmogelijk wordt verklaard. 'Stemvorken' wordt daardoor een verboden idee binnen de seksuele kaders van het hoofdpersonage, en het verbodene wordt daardoor *kinky*: het mag niet, het is opwindend, je wilt het, je zou het niet moeten willen, enz. Het is die balans die de lezer doet blozen, net als de kwetsbaarheid waarmee Spee de internaliteit van haar personage deelt. We zitten op een *double-edged sword*: lust en ongemak, willen en afgewezen worden. De meest succesvolle erotische verhalen bestaan vaak op dat randje, tussen de twee in.

Wel miste de jury een diepere exploratie van het expliciete, van het erotische in de handeling, in de spanning tussen twee mensen of in de spanning tussen wat je zelf wel of niet toelaat. Voor een verhaal dat maar achthonderd woorden mocht innemen, vond de jury dat *Stemvorken* vaak onnodige uitstapjes maakte waar net meer focus kon worden geïntroduceerd. Dat gezegd hebbende, is Spee's verhaal deftig, slim en eerlijk geschreven. De lezer ervaart het 'willen' samen met het hoofdpersonage en eindigt, samen met haar, in het limbo van het onafgemaakte en het bijna-daar.

9) *Tussen ons in* - Simon Vondelaar (Dirk)

Simon Vondelaar demonstreert in dit verhaal dat hij in het bezit is van het vermogen om een afgebakende situatie – in een ziekenhuis- of rusthuiskamer - broeierig tot leven te wekken. Bovendien toont hij een lenig taalvermogen, waarin onderhuidse lust (nog even) welig mag tieren. Er is bij de bejaarde, mannelijke hoofdfiguur sprake van “de klomp verlangen die nog steeds in mijn onderbroeken waakt.” Maar tegelijk is die bronst op dramatische wijze tanende: “Schaamstreken in de steek gelaten door de lichamen waaraan ze verbonden zijn”, klinkt het ook. Later noemt het vertellende hoofdpersonage zich een “aftandse mummie” en “een ineengezakte sof.” Mannelijke homoseksuele lust en ouderdom, en doodsverlangen: het is een delicaat onderwerp, dat hier niet zonder milde humor wordt behandeld. Evenals gerontofilie: kleurt de Poolse verpleger buiten de lijntjes met zijn demarche? Niet alvorens zelfs zijn piepjonge ‘vriendin’ te versmaden én schuld bewust een foto te tonen...

Enige echo's uit *Cliënt E. Busken* van Jeroen Brouwers vallen in dit verhaal ontegensprekelijk te detecteren. Heeft de auteur dit geïncorporeerd? De jury was bijna voltallig onder de indruk van deze tekst, al leek de link naar *Dood in Venetië* wat vergezocht én vliegt Vondelaar af en toe weleens uit de bocht. Toch maakt hij je ook benieuwd naar verse teksten van zijn hand.